

ЖАБОТІНСЬКИЙ Володимир (справж. — Зеєв Володимир Євгенович; 05(17). 10. 1880, Одеса — 04. 08. 1940, публ. м-ка Гантер, шт. Нью-Йорк, США, перепохов. 1964 на горі Герцля в Єрусалимі) — єврейський громадський діяч, публіцист, поет, драматург, перекладач. Ідеолог і засн. ревізіоніст. течії в сіонізмі. Навч. у Рішельєв. гімназії (Одеса). 1898–1901 — іноз. кор. г. «Одесский листок» і «Одесские новости» у Берні та Римі, де водночас вивчав юриспруденцію. Від 1901 — чл. ред. і провід. фейлетоніст «Одесских новостей» (псевд. — «Altalena»). Його драми «Кровь» і «Ладно» ставилися в одес. театрах (1902). Переклав російською мовою низку творів Х.-Н. Бялика. 1903 брав участь у 6-му сіоніст. конгресі в м. Базель (Швейцарія). Від того ж року — у С.-Петербурзі: засн. ж. «Еврейская жизнь» (від 1907 — «Рассвет»; від 1922 виходив у Берліні, 1924–34 — у Парижі) та Ліги захисту прав євр. народу в Росії (1905). Численні статті про теорію і практику сіонізму склали зб. «Сионизм и Палестина» (С.-Петербург, 1911). Виступав проти асимілятор. політики у Рос. імперії, закликав євреїв та українців об'єднатися перед спільною загрозою — русифікацією (широко відома публіцист. дуель Ж. з П. Струве). Вважав, що саме мова є одним із найважливіших чинників нац. відродження. У ст. «Урок юбілея Шевченко» (г. «Одесские новости» від 27 лютого 1911) тонко витлумачив значення творчості поета в істор. боротьбі українського народу за нац. незалежність: «Шевченко есть национальный поэт, и в этом его сила... Он дал и своему народу, и всему миру яркое, незыблемое доказательство, что украинская душа способна к самым высоким полетам самобытного культурного творчества». З поч. 1-ї світової війни був кор. г. «Русские ведомости» у Зх. Європі. 1917 вступив рядовим до створ. з його ініціативи у Великій Британії

Євр. легіону (історію описав у кн. «Слово о полку», Париж, 1928), вважаючи, що тільки так, як єдина воєнна одиниця, що брала участь у бойових діях, євр. народ отримає право голосу після війни. Згодом пропагував ідею масової еміграції євреїв до Палестини. Під час 12-го сіоніст. конгресу (м. Карлові Вари, Чехія, 1921) Ж. і представник уряду С. Петлюри в екзилі М. Славінський підписали угоду про створення євр. міліції для захисту євреїв під час походу на Рад. Україну, який планувався. Саме Ж. спростував чутки про антисемітизм С. Петлюри («Петлюра і погроми», Париж, 1927). У 1923 через ідейні незгоди з керівництвом вийшов з виконкому Всесвіт. сіоніст. організації і 1925 заснував Союз сіоністів-ревізіоністів, виступивши проти поєднання сіонізму з соціалізмом (нині це партія «Херут», що офіційно називає себе «Рухом Жаботинського»). У ст. «Кримська колонізація» («Тризуб», 1926, № 51) Ж. розпізнав суть євр. с.-г. колонізації як провокацію, що мала посилити антисемітизм. Від 1930 займався літ.-публіцист. діяльністю у Парижі. Від 1935 очолював Нову сіоніст. організацію, завдання якої — створення євр. держави. Попереджав світ. єврейство про небезпеку нацизму. У лютому 1940 виїхав до США з метою організувати євр. армію для боротьби проти Німеччини, але помер. Товариство «Україна-Ізраїль» заснувало премію ім. Ж.

Основні твори

Повість моих днів. Іерусалим, 1985; 1989; Пятеро: Роман. Іерусалим, 1990 (укр. перекл. — О., 2000; англ. — The Five: a Novel of Jewish Life in Turn-of-the-Century Odessa. Ithaca, 2005); Самсон Назорей. О., 2001; Слово о полку: История євр. легіона по воспоминаниям его инициатора. О., 2002; О железной стене: Речи, ст., воспоминания. Москва, 2004.

Основні праці

О территориализме. О., 1904; К вопросу о нашей политической платформе. К., 1906; Наше «бытовое явление» (вопрос о выкрестах). О., 1911; О русском либерализме // Укр. жизнь. 1912. № 7/8; Я звинувачую! Прага, 1937; The Jewish War Front. London, 1940; Odessa — City of Many Nations // The Jewish Standard. 1941, Sept. 12; The Story of the Jewish Legion. New York, 1945; укр. перекл. — Вибрані статті з національного питання. Б. м., 1983; К., 1991; [Фальшування школи; Про мови та інше; Уроки Шевченкового ювілею; Струве і українське питання] // Дніпро. 1991. № 12; «Кримська» колонізація // Печерськ. 1992. № 26; На хибному шляху // Веч. Київ. 1993, 2 берез.; «Українська душа здатна до найвищих злетів самобутньої культурної творчості» // Україна. 1993. № 8.

Рекомендована література

1. Клейнер І. Володимир (Зеев) Жаботинський // Жаботинський В. Вибрані статті з національного питання. Б. м., 1983;
2. L. Brenner. The Iron Wall: Zionist Revisionism from Jabotinsky to Shamir. London, 1984;
3. J. Shechtman. The Life and Times of Vladimir Jabotinsky. 2 Vols. Silver Spring, 1986;
4. Дзюба І. Друг української культури: Кілька слів про В. Жаботинського // Дніпро. 1991. № 11/12;
5. Клейнер І. Владімір (Зеев) Жаботинський і українське питання: Вселюдскість у шатах націоналізму. К.; Торонто; Едмонтон, 1995;
6. Дзюба І. «З орлиною печаллю на чолі...» // Сучасність. 1995. № 9;
7. Овштейн Л. Великий друг українців // УС. 1995, 19 жовт.;
8. Спадщина Володимира (Зеева) Жаботинського та процеси державотворення в Україні: Мат. регіон. наук.-практ. конф. К., 1996;
9. Вдовичин І. Володимир Жаботинський // Укр. журналістика в іменах. Л., 1998. Вип. 5;
10. Ковба Ж. Важливе застереження (В. Жаботинський про ситуацію українсько-єврейських взаємин на Півдні України у 20-х роках ХХ ст.) // Запорозж. євр. чтення. З., 1998. Вип. 2;
11. Литвак С. Владимир (Зеев) Жаботинский о национальном языке и национальной культуре // Там само;
12. I. Kleiner. From Nationalism to Universalism: Vladimir (Ze'ev) Jabotinsky and the Ukrainian Question. Edmonton, 2000.

Г. П. Герасимова

Бібліографічний опис:

Жаботинський Володимир / Г. П. Герасимова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-20278>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).